

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 24/2010-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. apríla 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti JUDr. A. G., B., zastúpeného advokátkou Mgr. E. G., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 Co 316/09 z 28. augusta 2009, za účasti Krajského súdu v Bratislave, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. A. G. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 Co 316/09 z 28. augusta 2009 porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 Co 316/09 z 28. augusta 2009 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť JUDr. A. G. trovy konania v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky Mgr. E. G., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. novembra 2009 doručená sťažnosť JUDr. A. G., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. E. G., B., ktorú sťažovateľ doplnil podaním z 8. decembra 2009. Uvedenou sťažnosťou sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 12 C 117/93 zo 6. novembra 2008 a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Co 316/09 z 28. augusta 2009.

Zo sťažnosti a z priloženej dokumentácie vyplýva, že uznesením okresného súdu sp. zn. 12 C 117/93 z 3. marca 2006 bol sťažovateľ ustanovený za právneho zástupcu Mgr. M. M. – K. (ďalej len „žalobca“) v dovolacom konaní v jeho právnej veci proti žalovanej v 1. rade Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, a žalovanej v 2. rade Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom školstva Slovenskej republiky, o náhradu škody vo výške 100 000 000 Sk. Označeným uznesením okresný súd zároveň priznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov.

Podaním zo 6. júna 2006 doručeným okresnému súdu 7. júna 2006 si sťažovateľ vyčíslil odmenu za právne služby poskytnuté žalobcovi v celkovej sume 3 293 211,50 Sk. Pri vyčíslení odmeny za jeden úkon právnej služby sťažovateľ vychádzal z ustanovenia § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom vychádzal z tarifnej hodnoty predmetu sporu (100 000 000 Sk). Odmenu za jeden úkon právnej služby sťažovateľ vyčíslil sumou 212 650 Sk, pričom si účtoval odmenu spolu za 13 úkonov právnej služby. Išlo o tieto úkony právnej služby: prevzatie a príprava zastupovania vrátane prvej porady s klientom 29. marca 2006 v trvaní 3 hodín, ďalšia porada s klientom 6. apríla 2006 v trvaní 3 hodín, ďalšia porada s klientom 25. apríla 2006 v trvaní 3 hodín, ďalšia porada s klientom 12. mája 2006 v trvaní 2 hodín, ďalšia porada s klientom 26. mája 2006 v trvaní 1 hodiny a vypracovanie právneho rozboru veci 6. júna 2006. Ďalej si sťažovateľ účtoval 13-krát režijný paušál v celkovej sume 2 132 Sk a náhradu hotových výdavkov pozostávajúcich z poplatku za fotokópie úplného spisu z 13. apríla 2006 v sume 784 Sk a z poplatku za kolkové známky za vyhotovenie fotokópií zápisníc z pojednávani z 19. apríla 2006 v sume 600 Sk. Keďže sťažovateľ je platcom DPH, účtoval si aj 19 % DPH v sume 525 245,50 Sk.

Uznesením č. k. 12 C 117/93-376 zo 6. novembra 2008 okresný súd priznal sťažovateľovi odmenu za poskytovanie právnych služieb v sume 9 701 Sk. Okresný súd vychádzal pri výpočte odmeny za jeden úkon právnej služby z ustanovenia § 11 ods. 1 vyhlášky, a nie z ustanovení § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky ako sťažovateľ. Zároveň okresný súd aplikoval popri ustanovení § 11 ods. 1 vyhlášky aj ustanovenie § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Okresný súd priznal sťažovateľovi odmenu za 5 úkonov právnej služby (odmenu za jeden úkon právnej služby v sume 1 260 Sk), a to prevzatie a prípravu zastupovania vrátane prvej porady s klientom 29. marca 2006, ďalšiu poradu s klientom 6. apríla 2006 v trvaní 3 hodín a vypracovanie právneho rozboru veci 6. júna 2006, ako aj 5-krát režijný paušál, pričom odmenu zvýšil o 19 % DPH. Okresný súd tiež priznal sťažovateľovi náhradu hotových výdavkov v celkovej sume 1 384 Sk. Úkony právnej služby pozostávajúce z ďalších porád s klientom uskutočnených 25. apríla 2006, 12. mája 2006 a 26. mája 2006 považoval okresný súd za nadbytočné a neúčelné a odmenu

za tieto úkony sťažovateľovi nepriznal. Proti uzneseniu okresného súdu č. k. 12 C 117/93-376 zo 6. novembra 2008 podal sťažovateľ odvolanie.

Krajský súd uznesením sp. zn. 2 Co 316/08 z 28. augusta 2009 zmenil uznesenie okresného súdu tak, že sťažovateľovi priznal odmenu za poskytovanie právnych služieb v sume 8 405 €. Krajský súd sa v označenom uznesení stotožnil s právnym názorom sťažovateľa, podľa ktorého pri výpočte jeho odmeny treba vychádzať z tarifnej hodnoty predmetu sporu (100 000 000 Sk) a pre výpočet tejto odmeny aplikovať ustanovenia § 9 a § 10 vyhlášky. Odvolací súd ale priznal na rozdiel od okresného súdu sťažovateľovi odmenu len za 1 úkon právnej služby, a to za vypracovanie právneho rozboru veci 6. júna 2006 v sume 212 650 Sk (§ 10 vyhlášky) zvýšenú o 19 % DPH v sume 40 403 Sk (§ 18 ods. 3 vyhlášky) a režijný paušál v sume 164 Sk (§ 16 ods. 3 vyhlášky). V súvislosti s nepriznaním odmeny za ďalšie sťažovateľom uplatnené úkony právnej služby a náhradu hotových výdavkov krajský súd v odôvodnení namietaného uznesenia najmä uviedol:

„... Pri určovaní výšky odmeny súdom ustanoveného právneho zástupcu odvolací súd prihliadol na to, že v konaní už bola uznesením Okresného súdu Bratislava III zo dňa 6. 2. 2004, č. k. 12 C 117/93-231 priznaná v tom čase ustanovenému zástupcovi navrhovateľa z radov advokátov odmena za právne zastupovanie podľa vyhl. č. 655/2004 Z. z., v ktorej bol obsiahnutý aj úkon prípravy a prevzatia veci, vrátane prvej porady s klientom a i na to, že právnym zástupcom navrhovateľa uvedené úkony – rokovanie s klientom v dňoch 29. 3. 2006, 6. 4. 2006 a 25. 4. 2006 v rozsahu 3 hodín, 12. 5. 2006, 26. 5. 2006, 6. 6. 2006 nepovažuje za úkony, ktorých vykonanie by bolo v rámci dovolacieho konania nevyhnutne potrebné. Odvolací súd konštatuje i to, že JUDr. A. G. uplatnená náhrada hotových výdavkov v celkovej výške 1.384,- Sk nebola podložená riadnymi listinnými dokladmi, keďže z predloženého Potvrdenia z 19. 4. 2006 a ani z Príjmového pokladničného dokladu č. 67 z 13. 4. 2006 nevyplýva, že tieto náklady boli vynaložené v spojitosti so zastupovaním navrhovateľa v predmetnej právnej veci.“

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti vychádza predovšetkým z toho, že okresný súd na základe jeho ustanovenia za advokáta žalobcu „... založil nielen povinnosť advokáta

poskytnúť účastníkovi konania právne služby, ale aj jeho právo, aby mu jeho hotové výdavky a odmenu za zastupovanie uhradil štát“.

V súvislosti s nepriznaním odmeny za právny úkon právnej služby „*spočívajúci v prevzatí a príprave veci vrátane prvej porady s klientom*“ sťažovateľ najmä argumentuje:

„Tento úkon je už zo svojej podstaty nevyhnutný na riadne zastupovanie či už fyzickej alebo právnickej osoby. Ak štát nemal v úmysle platiť odmenu ustanovenému zástupcovi v jednom súdnom konaní za ten istý úkon právnej služby, mal ustanoviť toho istého zástupcu z radov advokátov, ktorého ustanovil už predtým. Argumentácia, že za vykonaný úkon právnej služby dostal už niekto iný predtým odmenu v tomto prípade je v rozpore so zákonom a porušujúca základné práva sťažovateľa, nakoľko ten po svojom ustanovení legitímne očakával, že za vykonané právne služby poskytnuté účastníkovi konania, ktorému bol zvolený za zástupcu štátom, prináleží odmena a náhrada hotových výdavkov.“

Sťažovateľ ďalej tvrdí, že postup súdu, pri ktorom prizná v rámci náhrady trov konania odmenu za úkon právnej služby spočívajúci v prevzatí a príprave zastupovania vrátane prvej porady s klientom len jedenkrát, prichádza do úvahy len v tých prípadoch, kedy účastník v rámci konania mení advokátov a teda si sám, na základe vlastného rozhodnutia v priebehu konania postupne zvolí viacerých advokátov. Takýto postup však podľa sťažovateľa nie je možný v situácii, kedy sú účastníkovi v priebehu konania súdom ustanovení postupne viacerí advokáti, keďže v takomto prípade tu vzniká právny vzťah medzi advokátom a štátom, pričom štát má povinnosť zaplatiť advokátovi odmenu a hotové výdavky za poskytnuté právne služby.

Podľa sťažovateľa sa krajský súd v odôvodnení namietaného uznesenia tiež *«nedostatočne vysporiadal s nepriznaním odmeny za úkony právnej služby – konzultácie s klientom, ktoré sťažovateľ bol povinný účastníkovi konania na jeho urgencie poskytnúť.*

... sťažovateľ niekoľkokrát apeloval na účastníka konania, ktorému bol ustanovený za zástupcu, že uskutočnenie predmetných úkonov právnej služby je neúčelné, avšak ten na stretnutí so sťažovateľom nástojil, pričom mu zasielal aj písomné urgencie za účelom uskutočnenia konzultácie s tým, že má nové vo veci relevantné skutočnosti...

Sťažovateľ už v rámci odvolania proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava III zo dňa 06. 11. 2008 č. k. 12 C 117/93 uviedol, že si je vedomý neúčelnosti niektorých konzultácií s navrhovateľom, i keď tieto konzultácie bol nútený uskutočniť a preto rešpektuje rozhodnutie súdu v tom, že čo sa týka konzultácií s klientom, že priznal advokátovi odmenu len za jednu poradu s klientom dňa 06. 04. 2006. ...

Krajský súd v Bratislave vo svojom odôvodnení svojho rozhodnutia nepriznal ani túto ďalšiu poradu s klientom, pričom len stručne skonštatoval, že „úkony – rokovanie s klientom v dňoch 29. 03. 2006“ (čo bolo ale súčasťou úkonu právnej služby prevzatie a príprava veci vrátane prvej porady s klientom) „06. 04. 2006, 25. 04. 2006 v rozsahu 3 hodín, 12. 05. 2006, 26. 05. 2006, 06. 06. 2006 nepovažuje za úkony, ktorých vykonanie by bolo v rámci dovolacieho konania nevyhnutne potrebné“. Takéto odôvodnenie považujeme za nedostatočné a nezrozumiteľné, nakoľko odvolací súd sa vôbec nevysporiadal s rozporom, prečo on považuje všetky tieto úkony za neúčelné a prečo jeden z týchto úkonov prvostupňový súd považoval za účelný. Krajský súd v Bratislave nevysvetlil, prečo bol právny záver prvostupňového súdu ohľadne tohto jedného úkonu právnej služby nesprávny a nepoukázal ani na zákonné ustanovenia, o ktoré sa pri tejto svojej argumentácii oprel. Takéto odôvodnenie preto nesie známky nepreskúmateľnosti.»

Sťažovateľ namieta tiež nesprávnosť záveru krajského súdu o tom, že nepreukázal hotové výdavky vynaložené za kolky a fotokópie úplného súdneho spisu, pričom v tejto súvislosti v sťažnosti najmä uvádza, že „... Príjmový pokladničný doklad je vyhotovený Okresným súdom Bratislava III aj s jeho úradnou pečiatkou, pričom je práve zo dňa 13. 04. 2006, kedy mal sťažovateľ v informačnom centre Okresného súdu Bratislava III objednaný spis č. k. 12 C 117/93 na nahliadnutie a mal aj objednané vyhotovenie fotokópii z predmetného spisu. Iný súdny spis nemal na tento deň objednaný na nahliadnutie v informačnom centre Okresného súdu Bratislava III a ani vyhotovenie fotokópii súdneho spisu.

... Nemôže byť na ťarchu poplatníka, že prijímateľ platby – Okresný súd Bratislava III neuviedol na príjmovom pokladničnom doklade aj číslo súdneho konania, ktorého sa poplatok týka. Je však jednoznačné, že z evidencie platieb súdu, podľa čísla

prijmového pokladničného dokladu, dňa prijatia platby a aj platiteľa, je táto platba prijatá Okresným súdom Bratislava III od sťažovateľa riadne identifikovateľná.

... Zo súdneho spisu alebo inej evidencie Okresného súdu Bratislava III by však Krajský súd v Bratislave pri skúmaní skutkového stavu zistil, že fotokópie týchto zápisníc zo súdnych pojednávaní v predmetnom súdnom konaní si sťažovateľ na Okresnom súde Bratislava III objednal a po uhradení súdneho poplatku v kolkových známkach aj prevzal. Stačilo, ak by Krajský súd v Bratislave pri pochybnostiach dopytoval sťažovateľa, ktorý mu mohol poskytnúť tieto fotokópie zápisníc z pojednávaní v predmetnom súdnom spore opatrené aj časťami týchto kolkových známk s okrúhlou pečiatkou Okresného súdu Bratislava III.“

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o nej nálezom takto rozhodol:

„Uznesením Okresného súdu Bratislava III. zo dňa 06. 11. 2008 č. k. 12 C 117/93 a uznesením Krajského súdu v Bratislave zo dňa 28. 08. 2009 č. k. 2 Co 316/09, bolo porušené ústavné právo sťažovateľa vlastniť majetok a právo na jeho ochranu v zmysle čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na legitímne očakávanie nadobudnutia vlastníctva v zmysle čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd ako aj právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie v zmysle článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 28. 08. 2009 č. k. 2 Co 316/09 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Okresný súd Bratislava III. a Krajský súd v Bratislave sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť sťažovateľovi trovy konania a trovy právneho zastúpenia vo výške 245,70 Euro pozostávajúce z dvoch úkonov právnej pomoci (2 x 115,90 € prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, podanie písomného návrhu týkajúce sa veci samej a 2x paušálna náhrada po 6,95 €) do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet právnej zástupkyne sťažovateľa Mgr. E. G., advokátky, vedený v peňažnom ústave...“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 24/2010-21 z 22. januára 2010 ju v časti namietajúcej porušenie jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Co 316/2009 z 28. augusta 2009 prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti ju odmietol pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa a predsedníčku krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k sťažnosti. Právna zástupkyňa sťažovateľa a predsedníčka krajského súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľa a predsedníčky krajského súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predsedníčka krajského súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr. 3058/2010 z 10. februára 2010 uviedla, že pokiaľ ide o odôvodnenie priznanej odmeny, poukazuje na dôvody, ktoré sú uvedené v uznesení krajského súdu č. k. 2 Co 316/2008-383 z 28. augusta 2009.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo... prejednaná... súdom..., ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 1 prvej vety dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať majetok.

Podľa § 137 OSP trovy konania sú najmä hotové výdavky účastníkov a ich zástupcov, včítane súdneho poplatku, ušlý zarábok účastníkov a ich zákonných zástupcov, trovy dôkazov, odmena notára za vykonávané úkony súdneho komisára a jeho hotové výdavky, odmena správcu dedičstva a jeho hotové výdavky, tlmočné a odmena za zastupovanie, ak je zástupcom advokát.

Podľa § 138 ods. 1 OSP na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne

súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú.

Podľa § 138 ods. 3 OSP ak bol účastníkovi oslobodenému od súdnych poplatkov ustanovený zástupca, vzťahuje sa oslobodenie v rozsahu, v akom bolo priznané, i na hotové výdavky zástupcu a na odmenu za zastupovanie.

Podľa § 140 ods. 2 OSP ak bol účastníkovi ustanovený za zástupcu advokát, platí jeho hotové výdavky a odmenu za zastupovanie štát; ak je to dôvodné, poskytne súd advokátovi na jeho žiadosť primeraný preddavok.

Podľa § 149 ods. 3 OSP ak účastníkovi, ktorý si zvolil viacerých advokátov, sa prisudzuje náhrada trov konania, patrí mu náhrada trov právneho zastúpenia len za jedného advokáta. Túto náhradu trov súd prizná na účet advokáta, ktorého účastník určí, a ak účastník advokáta neurčí, súd prizná náhradu trov na účet ktoréhokoľvek z nich.

Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“) advokát je povinný pri výkone advokácie konať čestne a svedomito, dôsledne využívať všetky právne prostriedky a uplatňovať v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.

Podľa § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky odmena vo výške základnej sadzby tarifnej odmeny patrí za tieto úkony právnej služby:

- a) prevzatie a príprava zastúpenia alebo obhajoby vrátane prvej porady s klientom,
- b) ďalšia porada alebo rokovanie s klientom za každú aj začatú hodinu.

Podľa § 15 písm. a) vyhlášky advokát má popri nároku na odmenu aj nárok na náhradu hotových výdavkov účelne a preukázateľne vynaložených v súvislosti s poskytovaním právnych služieb, najmä na súdne poplatky a iné poplatky, cestovné a telekomunikačné výdavky a výdavky za znalecké posudky, preklady a odpisy.

Podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj nárok na náhradu trov konania (napr. I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08). V čl. 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj zákonná úprava platenia a náhrady trov konania obsiahnutá najmä v Občianskom súdnom poriadku určuje, či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy). Procesné predpisy, ktoré upravujú platenie a náhradu trov konania, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Pritom treba dbať na to, aby nikto len z dôvodu, že uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel materiálnu ujmu v dôsledku inštitútu platenia trov konania za predpokladu, že taký účastník konania bol úspešný, a to bez zreteľa na jeho postavenie v konaní (m. m. II. ÚS 56/05, IV. ÚS 147/08, II. ÚS 82/09). Súčasťou trov konania je aj odmena za zastupovanie, ak je zástupcom advokát (§ 137 OSP).

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že uvedené právne východiská sa vzťahujú na obe označené práva (IV. ÚS 147/08).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd v zásade nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného

predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Vychádzajúc z uvedených právnych názorov bolo úlohou ústavného súdu posúdiť námietky sťažovateľa uplatnené v sťažnosti proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 2 Co 316/09 z 29. augusta 2009 najmä z hľadiska rešpektovania záruk vyplývajúcich mu z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Z časti I tohto nálezu vyplýva, že podstatou sťažnosti sťažovateľa sú tri kľúčové námietky:

1. námietka, že krajský súd mu, na rozdiel od okresného súdu, nepriznal odmenu za úkon právnej služby z 29. marca 2006 spočívajúci v prevzatí a príprave zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, keďže v predmetnom konaní už bola predtým uznesením okresného súdu sp. zn. 12 C 117/93 zo 6. februára 2004 za totožný úkon – prevzatie a prípravu zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, priznaná odmena inému súdom ustanovenému právnenému zástupcovi z radov advokátov (ďalej len „námietka č. 1“),

2. námietka, že krajský súd mu nepriznal odmenu za úkony právnej služby zo 6. apríla 2006, 25. apríla 2006, 12. mája 2006 a 26. mája 2006 spočívajúce v ďalších poradách alebo rokovaníach s klientom za každú aj začatú hodinu, keďže ich nepovažoval za nevyhnutne potrebné (ďalej len „námietka č. 2“),

3. námietka, že krajský súd mu nepriznal, na rozdiel od okresného súdu, náhradu hotových výdavkov v celkovej sume 1 384 Sk za fotokópie úplného spisu z 13. apríla 2006 v sume 784 Sk a za poplatok za kolkové známky za vyhotovenie fotokópií zápisníc z pojednávaní z 19. apríla 2006 v sume 600 Sk, keďže z ním predložených dokladov (potvrdenie z 19. apríla 2006 a príjmový doklad z 13. apríla 2006) nevyplýva, že tieto náklady boli vynaložené v spojitosti so zastupovaním žalobcu v predmetnej právnej veci (ďalej len „námietka č. 3“).

Po preskúmaní argumentácie sťažovateľa a príslušnej spisovej dokumentácie ústavný súd zaujal k uvedeným námietkam sťažovateľa tieto závery:

K námietke č. 1

Vo vzťahu k tejto námietke ústavný súd zastáva názor, že nepriznanie odmeny za úkon právnej služby spočívajúci v prevzatí a príprave zastúpenia vrátane prvej porady s klientom z dôvodu, že odmena za rovnaký úkon už bola priznaná v konaní inému právnenému zástupcovi, je na mieste len v tých prípadoch, keď účastníka konania zastupuje ním zvolený, splnomocnený advokát. Je právom účastníka v priebehu konania meniť právneho zástupcu. Každý zo splnomocnených advokátov musí vec prevziať a oboznámiť sa s ňou. V prípade úspechu účastníka, ktorý v priebehu konania vystriedal viacerých advokátov, pri priznaní náhrady trov konania nemôže ísť ale na ťarchu účastníka, ktorý v predmetnej veci nebol úspešný, skutočnosť, že viacerí právni zástupcovia, ktorí v priebehu konania zastupovali úspešného účastníka, sa museli oboznámiť s vecou. Takýto záver možno vyvodit' aj z ustanovenia § 149 ods. 3 OSP.

Avšak v prípade, ak bol právny zástupca z radov advokátov účastníkovi konania ustanovený uznesením príslušného súdu, takýto postup podľa názoru ústavného súdu neprichádza do úvahy. Ak súd totiž dospeje k záveru, že u účastníka konania sú splnené podmienky na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov v zmysle § 138 ods. 1 OSP a na tomto základe mu ustanoví právneho zástupcu z radov advokátov, tak potom štátu vzniká podľa § 140 ods. 2 OSP povinnosť platiť advokátovi jeho hotové výdavky a odmenu za zastupovanie. Navyše, v danom prípade išlo o ustanovenie právneho zástupcu na zastupovanie v dovolacom konaní, ktoré je samostatným konaním, keďže začína po právoplatnom skončení veci. Sťažovateľ ako súdom ustanovený zástupca z radov advokátov sa musel s vecou oboznámiť, a teda uskutočniť úkon spočívajúci v prevzatí a príprave zastúpenia vrátane prvej porady s klientom.

Ústavný súd sa zároveň stotožňuje s názorom sťažovateľa, že pokiaľ mal okresný súd záujem minimalizovať výdavky štátu a nepriznať opakovane odmenu za úkon právnej služby spočívajúci v prevzatí a príprave zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, mohol a mal aj v dovolacom konaní ustanoviť žalobcovi za právneho zástupcu advokáta, ktorý mu bol ustanovený už v predchádzajúcom konaní, z ktorého vzišlo rozhodnutie napadnuté dovolaním.

Na tomto základe ústavný súd konštatoval, že záver krajského súdu, na základe ktorého odmietol priznať sťažovateľovi odmenu za úkon právnej služby z 29. marca 2006, spočívajúci v prevzatí a príprave zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, je v rozpore so zárukami vyplývajúcimi z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a vo svojich dôsledkoch z ústavného hľadiska neakceptovateľný.

K námietke č. 2

V súvislosti s druhou námietkou sťažovateľa sa ústavný súd vyjadril najprv k nepriznaniu odmeny za úkony právnej služby z 25. apríla 2006, 12. mája 2006 a 26. mája 2006 spočívajúce v ďalších poradách alebo rokovaníach s klientom. Tak okresný súd, ako aj krajský súd nepriznali sťažovateľovi odmenu za tieto úkony právnej služby s rovnakým odôvodnením, a to, že ide o neúčelné, resp. nepotrebné úkony. V odvolaní sťažovateľa z 25. novembra 2008, ktoré smerovalo proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 12 C 117/93 zo 6. novembra 2008, sťažovateľ v tejto súvislosti uviedol, že *„Vzhľadom na neúčelnosť týchto konzultácií však rešpektujeme rozhodnutie súdu v tom, že čo sa týka konzultácií s klientom priznal advokátovi odmenu len za jednu poradu s klientom dňa 06. 04. 2006.“*

Za okolností, keď sa sťažovateľ stotožnil s názorom okresného súdu o neúčelnosti poskytnutých úkonov právnej služby, nemal krajský súd nijaký dôvod priznať mu odmenu za tieto úkony právnej služby. Sťažovateľ vo svojom odvolaní totiž nenamietal ani nedostatočnosť odôvodnenia okresného súdu spočívajúcu v jednoduchom konštatovaní o neúčelnosti úkonov právnej služby z 25. apríla 2006, 12. mája 2006 a 26. mája 2006. Navyše, v zmysle § 18 ods. 2 zákona o advokácii advokát je povinný pri výkone advokácie dbať na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.

Vychádzajúc z uvedených skutočností nemal ani ústavný súd žiadny relevantný dôvod posudzovať právne závery krajského súdu týkajúce sa námietky sťažovateľa o nepriznaní odmeny za uvedené úkony právnej služby.

Vo vzťahu k nepriznaniu odmeny za úkon právnej služby zo 6. apríla 2006 spočívajúci v ďalšej porade s klientom ústavný súd predovšetkým konštatoval, že krajský súd vo vzťahu k nemu rozhodol rozdielne než okresný súd, pričom v odôvodnení namietaného uznesenia nijako nevysvetlil, prečo tento úkon právnej služby považoval na

rozdiel od okresného súdu za neúčelný. Krajský súd totiž odôvodnil nepriznanie odmeny za úkon právnej služby zo 6. apríla 2006 (rovnako, ako aj za ďalšie úkony z 25. apríla 2006, 12. mája 2006 a 26. mája 2006) spočívajúci v ďalšej porade alebo rokovaní s klientom len tým, že „... *právnym zástupcom navrhovateľa uvedené úkony – rokovanie s klientom v dňoch 29. 3. 2006, 6. 4. 2006 a 25. 4. 2006 v rozsahu 3 hodín, 12. 5. 2006, 26. 5. 2006, 6. 6. 2006 nepovažuje za úkony, ktorých vykonanie by bolo v rámci dovolacieho konania nevyhnutne potrebné*“.

Ústavný súd v tejto súvislosti zdôraznil, že jedným z princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich garantuje čl. 6 ods. 1 dohovoru, je aj právo na náležité odôvodnenie rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („fairness“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07).

Namietané uznesenie krajského súdu v časti, v ktorej „odôvodňuje“ nepriznanie odmeny za úkon právnej služby zo 6. apríla 2006, podľa názoru ústavného súdu nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru ani z čl. 46 ods. 1 ústavy, keďže nedostatočným, nepreskúmateľným spôsobom odôvodňuje nepriznanie odmeny sťažovateľovi za úkon právnej služby zo 6. apríla 2006.

K námietke č. 3

Zo zistení ústavného súdu vyplynulo, že krajský súd nepriznanie náhrady hotových výdavkov sťažovateľovi odôvodnil tým, že zo sťažovateľom predložených dokladov (potvrdenie z 19. apríla 2006 a príjmový doklad z 13. apríla 2006) nevyplýva, že tieto náklady boli vynaložené v spojitosti so zastupovaním žalobcu v predmetnej právnej veci. Ústavný súd sa pri posúdení tejto námietky v celom rozsahu stotožnil s argumentáciou sťažovateľa. Sťažovateľ predložil ústavnému súdu v rámci príloh sťažnosti kópiu príjmového pokladničného dokladu číslo 67 vystaveného okresným súdom z 13. apríla 2006

na sumu 784 Sk, pričom z účelu platby vyplýva, že sa týkala vyhotovenia fotokópií a ako platiteľ je uvedený sťažovateľ. Na predmetnom príjmovom doklade je aj podpis zamestnankyne okresného súdu. Nemôže byť na ťarchu sťažovateľa, že okresný súd ako prijímateľ platby neuviedol na príjmovom pokladničnom doklade číslo súdneho konania, v rámci ktorého bol poplatok zaplatený. Krajský súd mal v prípade pochybností o identifikácii platby zisťovať na okresnom súde (v učtárni okresného súdu, prípadne v informačnom centre okresného súdu alebo u príslušnej asistentky senátu 12 C, prípadne iným spôsobom), či príjmový pokladničný doklad číslo 67 z 13. apríla 2006 na sumu 784 Sk bol vystavený vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 12 C 117/93. Až po takto vykonanom šetrení mohol krajský súd dospieť k presvedčivému záveru o tom, či predmetný príjmový pokladničný doklad súvisí s vecou vedenou okresným súdom pod sp. zn. 12 C 117/93.

Pokiaľ ide o náhradu hotových výdavkov sťažovateľa za zakúpenie kolkových známok v sume 600 Sk za vyhotovenie zápisníc z pojednávania, sťažovateľ na dôkaz tohto výdavku predložil potvrdenie o nákupe kolkových známok z 19. apríla 2006 na sumu 600 Sk. V súvislosti s týmto výdavkom ústavný súd dospel k rovnakému záveru ako k záveru týkajúceho sa výdavku za vyhotovenie kópií zo súdneho spisu. Bolo teda aj v tomto prípade povinnosťou krajského súdu, ak mal pochybnosti o identifikácii platby, zisťovať na okresnom súde (v informačnom centre okresného súdu alebo u príslušnej asistentky senátu 12 C, prípadne iným spôsobom), či sťažovateľom zakúpené kolkové známky boli použité ako platba za vyhotovenie kópií zápisníc z pojednávania. Navyše, ako uvádza sťažovateľ, mohol aj on osobne na dopyt krajského súdu predložiť fotokópie zápisníc z pojednávania v predmetnom súdnom spore opatrené časťami týchto kolkových známok s okrúhlou pečiatkou okresného súdu. Až po takto vykonanom šetrení mohol krajský súd dospieť k presvedčivému záveru o tom, či kolkové známky boli použité ako platba za vyhotovenie kópií zápisníc z pojednávania v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 12 C 117/93.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatoval, že ani závery krajského súdu týkajúce sa nepriznania náhrady hotových výdavkov nie sú z hľadiska záruk vyplývajúcich

sťažovateľovi z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru z ústavného hľadiska akceptovateľné, keďže sú založené na nedostatočne zistenom skutkovom stave a v konečnom dôsledku vykazujú znaky svojvoľného rozhodnutia.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že krajský súd namietaným uznesením porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu), keďže ústavne neakceptovateľným spôsobom odôvodnil svoje závery o nepriznaní odmeny za úkony právnej služby z 29. marca 2006 a zo 6. apríla 2006, ako aj v časti o nepriznaní náhrady hotových výdavkov sťažovateľovi v ním požadovanom rozsahu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil, že namietaným uznesením krajského súdu boli porušené sťažovateľom označené práva podľa ústavy a dohovoru, zároveň rozhodol aj o zrušení tohto uznesenia a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

Po vrátení veci na ďalšie konanie bude krajský súd v zmysle § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde povinný vec sťažovateľa znovu prerokovať a rozhodnúť o nej, pričom bude viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v časti II tohto nálezu, a to tak vo vzťahu k časti odôvodnenia svojho rozhodnutia týkajúcej sa nepriznania odmeny za úkony právnej služby z 29. marca 2006 a zo 6. apríla 2006, ako aj v časti o priznaní náhrady hotových výdavkov sťažovateľovi.

Sťažovateľ tiež namietal, že uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Co 316/09 z 28. augusta 2009 bolo porušené aj jeho základné právo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 1 dodatkového protokolu. V tejto časti ústavný súd sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu). Ústavný súd pritom vychádzal z toho, že krajský súd po vrátení veci na ďalšie konanie bude pokračovať v odvolacom konaní, v ktorom sťažovateľ bude mať k dispozícii dostatok procesných prostriedkov na ochranu týchto práv. Navyše ústavný súd prihliadol aj na zásadu minimalizovania zásahov do právomoci iných orgánov verejnej moci, keďže nálezom zrušujúcim rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku, ktorý zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje, sa vytvoril priestor na ochranu namietaného porušenia týchto práv v rámci sústavy všeobecných súdov (obdobne pozri napr. IV. ÚS 128/07).

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia advokátkou Mgr. E. G., B. Ústavný súd pri priznaní úhrady trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá bola 20 950 Sk (695,41 €), keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2009. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky, a to

každý úkon po 115,90 €, t. j. spolu 231,80 €, čo spolu s režijným paušálom dvakrát po 6,95 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 245,70 €. Priznanú úhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Nad rámec tohto rozhodnutia ústavný súd považoval za potrebné uviesť, že pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa sa zaoberal len tými časťami namietaného uznesenia krajského súdu, vo vzťahu ku ktorým sťažovateľ uplatnil námietky. Predmetom posúdenia ústavného súdu preto napr. nebola otázka, či krajský súd (na rozdiel od okresného súdu) postupoval správne, ak pri výpočte odmeny sťažovateľa za poskytnuté právne služby vychádzal z tarifnej hodnoty sporu, t. j. aplikoval v danej veci ustanovenia § 9 a § 10 vyhlášky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. apríla 2010